Конференція молодих учених «Підстригачівські читання – 2022»
25–27 травня 2022 р., Львів

УДК 512.552.13

КІЛЬЦЯ k-ЕВКЛІДОВОГО РАНГУ 1

Андрій Плаксін, Андрій Саган, Олег Романів

Львівський національний університет імені Івана Франка,
andriy.plaksin@gmail.com

Всі розглядувані в цій роботі кільця є комутативними з відмінною від нуля одиницею. Через $GL_n(R)$ позначимо групу всіх оборотних матриць порядку n з елементами кільця R. Під елементарними матрицями з елементами кільця розуміємо квадратні матриці таких типів: 1) діагональні з оборотними елементами на головній діагоналі; 2) матриці, відмінні від одиничної деяким ненульовим елементом поза головною діагоналлю; 3) матриці, отримані з одиничної перестановкою рядків чи стовпчиків. Групу всіх елементарних матриць порядку n з елементами з кільця R позначатимемо $GE_n(R)$. Кільце називають *елементарно головним* [1], якщо для довільних елементів $a, b \in R$ існують такий елемент $d \in R$ і матриця $Q \in GE_2(R)$, що $(a, b)Q = (d, 0)$.

Нормою над кільцем R називають таке відображення $\varphi : R \to \mathbb{N} \cup \{0\}$, що 1) $\varphi(0) = 0$ тоді і лише тоді, коли $a = 0$; 2) $\varphi(ab) \geq \varphi(a)$ для довільних таких елементів $a, b \in R$, що $ab \neq 0$.

Нехай k — фіксоване натуральне число, $a, b \in R$, причому $b \neq 0$. Якщо існують такі елементи $q_i, r_i \in R$, $i = 1, \ldots, k$, що

$$a = bq_1 + r_1,\ b = r_1q_2 + r_2,\ \ldots,\ r_{k-2} = r_{k-1}q_k + r_k, \tag{1}$$

то послідовність рівностей (1) називається *k-членним ланцюгом подільності* для пари елементів a, b [2]. Пара елементів (a, b), де $b \neq 0$, з кільця R називається *k-евклідовою парою* стосовно норми φ, якщо φ задовольняє дві умови із означення норми та існує такий k-членний ланцюг подільності вигляду (1), що $\varphi(r_k) < \varphi(b)$. Кільце R називається *k-евклідовим кільцем* [2] стосовно норми φ, якщо (a, b) — k-евклідова пара для довільних елементів $a, b \in R$, $b \neq 0$. Елемент a кільця R назвемо — *k-евклідовим*, якщо для довільного ненульового елемента $b \in R$, пара (a, b) — k-евклідова. Кільце R називається кільцем k-евклідового рангу 1, якщо для довільних елементів $a, b \in R$, де $aR + bR = R$, існує такий елемент $\lambda \in R$, що $a + b\lambda$ — k-евклідовий елемент.

Теорема 1. *Нехай R — кільце. Тоді такі твердження еквівалентні:*

(1) R — кільце k-евклідового рангу 1;

(2) для будь-яких $a, b \in R$*, таких що* $aR + bR = R$ *і* $0 \neq c \in R$*, існують* $y, d \in R$ *і матриця* $Q \in GE_2(R)$*, що* $(a + by, c)Q = (d, 0)$.

Кільцем Безу [3] називають кільце, в якому довільний скінченнопороджений ідеал є головним.

Теорема 2. *Будь-яке кільце Безу* k*-евклідового рангу 1 є елементарно головним.*

Теорема 3. *Довільна оборотна матриця над кільцем* k*-евклідового рангу 1 розкладається у скінченний добуток елементарних матриць.*

Теорема 4. *Нехай* R *— кільце* k*-евклідового рангу 1 і* I *ненульовий ідеал* R*. Тоді* R/I *є кільцем* k*-евклідового рангу 1.*

Теорема 5. *Нехай* R, R_1, R_2 *— кільця, такі, що* $R = R_1 \times R_2$*. Тоді* R *є кільцем* k*-евклідового рангу 1 тоді і тільки тоді, коли* R_1 *і* R_2 *є кільцями* k*-евклідового рангу 1.*

1. *Bougaut B.* Anneaux Quasi-Euclidiens // – These de docteur troisieme cycle, 1976.

2. Cooke G., A weakening of the Euclidean property for integral domains and applications to algebraic number theory. I. // J. Reine Angew. Math. – 1976. – Vol. 282. – P. 133-156.

3. *Henriksen M.* Some remarks about elementary divisor rings // Michigan Math. J. – 1955. – Vol. 156. – P. 159-163.

4. *Zabavsky B.V., Romaniv O.M.* Rings with elementary reduction of matrices // Ukr. mat. journal. – 2000. - Vol. 52, №12. – P. 1641-1649.

RINGS k-EUCLIDEAN RANGE 1

English annotation